

Marko Babić
ZA RED I SKLAD U LITURGIJI

Uz dopis Kongregacije za bogoštovlje neokatekumenima
o slavljenju sv. Mise

Pismo pročelnika Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata voditeljima Neokatekumenskog puta s nadnevkom 1. prosinca 2005. o slavljenju presvete Euharistije u zajednicama spomenutoga duhovnog pokreta donosi nekoliko disciplinskih upozorenja što bi moglo zanimati i širi krug čitatelja SB. Zbog toga donosimo u prijevodu pismo pročelnika Kongregacije i kratak komentar glavnih “*smjernica i točnijih odredaba*”.

1. PISMO PROČELNIKA KONGREGACIJE

Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata
Prot. 2520/03/L

U Vatikanu, 1. prosinca 2005.

Poštovani gospodine Kiko Argüello, gospođice Carmen Hernandez i poštovani oče Mario Pezzi!

Nakon razgovora s Kongregacijom za bogoštovlje i disciplinu sakramenata o slavljenju presvete Euharistije u zajednicama neokatekumenskog puta, u duhu smjernica iznesenih na susretu s vama 11. studenoga ove godine, dostavljam vam odluke Svetoga Oca.

U slavljenju svete mise, Neokatekumenski put treba prihvatiti i slijediti liturgijske knjige potvrđene od Crkve, ništa ne izostavljajući niti dodajući. Uz to, ističemo neke smjernice i točnije odredbe:

1. *Nedjelja* je “*dies Domini*”, kao što je to osvijetlio sluga Božji papa Ivan Pavao II. u apostolskom pismu o Danu Gospodnjem. Zbog toga Neokatekumenski put treba razgovarati

s dijecezanskim biskupom da bi i u kontekstu liturgijskih slavlja očitovao uključivanje neokatekumenskih zajednica u župu. Stoga, neokatekumenska zajednica treba najmanje jednom mjesečno sudjelovati na misi župne zajednice.

2. Eventualni *poticaji prije svetopisamskih čitanja* moraju biti kratki. Treba se pridržavati onoga što određuje Opća uredba Rimskog misala (br. 105 i 128) i Uvodne napomene Reda misnih čitanja (br. 15, 19, 38, 42).

3. *Homilija* je, po svojoj važnosti i naravi, pridržana svećeniku ili đakonu (usp. CIC, can. 767 § 1). O mjestu i načinu prigodnih svjedočenja vjernika laika, treba se držati interdikasterijalne upute "*Ecclesiae de Mysterio*" što ju je potvrdio papa Ivan Pavao II. i objelodanio 15. kolovoza 1997. U tom dokumentu, u članku 3, §§ 2 i 3, čitamo:

- § 2: Ako se smatra objektivno prikladnim, dopušteno je iznijeti kratku *pouku* (*didascalía*) u svrhu boljega shvaćanja bogoslužja koje se slavi, a - u iznimnim slučajevima - i neko *svjedočenje*, uvijek usklađeno s liturgijskim odredbama i žrtvom u slučaju euharistijskog bogoštovlja što se slavi u posebnim prigodama (dan sjemeništa ili bolesnika, itd.), kao osvjetljivanje redovne homilije što ju je izrekao svećenik slavitelj. Takve pouke i svjedočenja ne smiju poprimiti obilježja koja bi ih mogla pobrkati s homilijom.
- § 3: Slavitelj može katkad razborito upotrijebiti *dijalog u homiliji* (Usp. Direktorij o misama s djecom, br.48) kao način izlaganja. Time se drugima ne udjeljuje ovlast za službu propovijedanja.

Uz to, treba pažljivo voditi računa o onome što je izloženo u uputi "*Redemptionis Sacramentum*" br. 74.

4. Kod *pružanja znaka mira* dopušta se Neokatekumenskom putu koristiti prije doneseno dopuštenje (indult) dok se drukčije ne odredi.

5. O načinu primanja svete pričesti, Neokatekumenskom putu se dopušta prijelazno vrijeme (ne duže od dvije godine) za prijelaz od kod njih udomaćena načina primanja svete pričesti (sjedeći, korištenje ukrašena stola u sredini crkve nasuprot posvećenom oltaru u prezbiteriju) na normalan način primanja svete pričesti po svim crkvama. To znači da Neokatekumenski put treba ići prema načinu dijeljenja Tijela i Krvi Kristove kako je predviđeno u liturgijskim knjigama.

6. Neokatekumenski put treba koristiti i druge euharistijske molitve što se nalaze u misalu, a ne samo Drugu euharistijsku molitvu.

Ukratko rečeno, Neokatekumenski put treba slijediti odobrene liturgijske knjige, imajući trajno na pameti ono što je izneseno gore u brojevima 1, 2, 3, 4, 5 i 6.

Zahvaljujući Gospodinu za plodove dobra udijeljena Crkvi po mnogostrukoj aktivnosti Neokatekumenskog puta, koristim prigodu žarko vas pozdraviti

Francis kard. Arinze, pročelnik

2. KOMENTAR SMJERNICA I ODREDAVA

2.1. *Praktična disciplinska upozorenja*

Povod je navedenom pismu Kongregacije za bogoštovlje uvriježena liturgijska praksa slavljenja misne žrtve u neokatekumenskim zajednicama koja, u nekim svojim sastavnicama, odudara od uobičajene liturgijske prakse “običnih” zajednica u Katoličkoj crkvi. Pismo je potkrijepljeno autoritetom Sv. Oca pape čije odluke pročelnik Kongregacije sažeto prenosi. Navedene odluke Sv. Oca ne donose ništa novo. Sve je sažeto u uvodnoj preporuci: “*U slavljenju svete mise, Neokatekumenski put treba prihvatiti i slijediti liturgijske knjige potvrđene od Crkve, ništa ne izostavljajući niti dodajući.*” Ostali sadržaj pisma donosi samo konkretne precizacije. Ukratko ćemo ih prokomentirati.

2.2. *Nedjeljna misa i župna zajednica*

Najčešći je prigovor članovima mnogih suvremenih duhovnih pokreta, a osobito neokatekumenskog puta, da se izdvajaju iz župne zajednice i zatvaraju u neku vrstu geta. Sv. Otac aludira na to, ali kao razboriti pastir ne želi prisilnim unificiranjem ugasiti početni duhovni zanos nego ga želi pravilno usmjeriti i uskladiti s ustaljenom kršćanskom praksom.

Preporuka da se članovi neokatekumenskog puta uključe u župu tako da “*neokatekumenska zajednica treba najmanje jednom mjesečno sudjelovati na misi župne zajednice*”, iznenadit će mnoge današnje župnike koji su očekivali barem preporuku da to sudjelovanje mora biti svake nedjelje. Očito je da Sv. Otac vodi računa o izmijenjenom doživljaju župnog zajedništva u današ-

njim okolnostima. Osobito u velikim gradovima. Župe su sve rjeđe monolitne zajednice i u konkretnom životu i u nedjeljnom bogoslužju a sve češće skup više različitih zajednica i skupina koje treba uskladiti. Ideal i dalje ostaje isti: potpuno zajedništvo svih članova župe na nedjeljnoj euharistijskoj žrtvi, ali su put do toga ideala i konkretna ostvarenja raznolika. Očito je da će na ovom području trebati mnogo strpljivosti i razboritosti s obje strane. Nužnost iskrena i strpljiva dijaloga s mjesnim ordinarijem, što pismo izričito navodi, nezaobilazna je stvarnost. Potvrđeno je načelo raznolikosti i na području ostvarenja zajedništva župe.

2.3. *Uvodi u svetopisamska čitanja*

Navještaj Svetoga pisma u liturgiji, posebno u misnom bogostovlju, od neprocjenjive je važnosti za vjernički život. Preko njih *“Bog govori svome narodu, otkriva mu otajstvo otkupljenja i spasenja te mu pruža duhovnu hranu. Sam je Krist po svojoj riječi prisutan usred vjernika”* (OUM 33). Da bi navještaj svetopisamskih čitanja na misi to i postigao, uz čitanja je predviđena mogućnost kratkog uvoda i poticaja. U tu su svrhu u misalu doneseni uzorci koji se mogu prilagoditi razumijevanju sudionika ali treba im sačuvati smisao i dužinu predloška u misalu. Opća uredba misala (br.31 i 105 b) naglašava da uvodi i poticaji pripadaju prvenstveno svećeniku predsjedatelju ali to može činiti i laik koji vrši službu komentatora (tumača) u liturgiji. I jednome i drugome je napomenuto da uvodi i poticaji *“budu brižno pripremljeni i trijezno odmjereni”*. Uz to, dvaput se ponavlja opomena da sve to mora biti *“vrlo kratko”* a nikako ne bi smjelo postati jedna od propovijedi na misi.

Uz mnoge praktične strane navedene preporuke svakako treba uočiti glavni razlog: Božja riječ se ne smije zasjeniti nikakvim ljudskim govorom pa bio on ne znam kako vrijedan i ušima ugodan. Konkretno rečeno, uvod u svetopisamsko čitanje ne bi smio biti duži od nekoliko kratkih rečenica. U protivnom, postoji stvarna opasnost da uvod postane glavni od samoga čitanja i zasjeni oštricu poruke Božjega govora preko navještaja Svetoga pisma.

2.4. *Homilija i iznošenje svjedočanstava*

Homilija je sastavni dio liturgije i potrebna je hrana kršćanskog života. Spada na svećenika predvoditelja, koncelebranta ili

đakona “*ali nikada laika*” To izričito navodi Opća uredba misala (br.65) i Zakonik kanonskog prava (kan. 767, 1).

Povod opomeni neokatekumenima nalazi se u opasnosti da se iznošenje individualnih “odjeka” nakon pročitane Riječi Božje u misi što bi kod nekih sudionika moglo stvoriti dojam izjednačavanja s homilijom. Dodaju li se tome preopširne pouke (didaskalija), homilija kao sastavni dio euharistijskog bogoštovlja gubi svoj izvorni smisao. Zbog toga izričita preporuka: “*Takve pouke i svjedočenja ne smiju poprimiti obilježja koja bi ih mogla pobrkati s homilijom.*”

Homilija u obliku razgovora predvoditelja s ostalim sudionicima u misnom bogoslužju može se koristiti kao “kao način izlaganja” ali ne kao dopuštenje da homiliju predvodi netko drugi a da predsjedatelj samo na kraju “sve poskorupi”.

U pismu se poziva na uputu “Redemptionis Sacramentum” koja nabraja “*što treba obdržavati a što izbjegavati u čašćenju presvete Euharistije*”. Donosimo cjelovit br. 74: “*Ukoliko u crkvi postoji potreba davanja uputa ili svjedočanstava o kršćanskom životu, potrebno je nastojati da se to odvija izvan misnog slavlja. Međutim, iz ozbiljnih je razloga dopušteno davanje takvih uputa ili svjedočanstava nakon što je svećenik izgovorio završnu molitvu, što ne smije postati navika. Uostalom, takve upute ili svjedočanstva ne smiju imati obilježja koja bi mogla dovesti do zamjene s homilijom, i nije dopušteno zbog tih svjedočanstava potpuno izostaviti homiliju.*”

2.5. *Znak mira prije pričesti ili priprave darova?*

Obred pružanja znaka mira prakticira se od samih početaka kršćanskog bogoslužja. Povezuje se s Isusovom opomenom: “*Prinosiš li dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom; idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar*” (Mt 5,23-24). Zbog toga se u početku, a u mnogim obredima i danas, taj obred povezivao s pripravom darova na misi. Kasnije je taj obred premješten prije obreda lomljenja kruha i pričesti kao znak molitve za mir i jedinstvo Crkve i čitave ljudske obitelji. Po ambrozijanskom (milanskom) obredu poljubac mira se i danas prakticira prije anafore.

Uzimajući u obzir drevnu kršćansku praksu i neprekinutu predaju u nekim obredima, neokatekumenima se i dalje dopušta pružanje znaka mira prije priprave darova umjesto prije pričesti kao što je to u Rimskom obredu ustaljeno od vremena sv. Augustina.

O načinu iskazivanja znaka pomirenja ovdje se ne govori ništa. U općim odredbama to je prepušteno odredbama konferencije biskupâ koji trebaju voditi računa “o duhu i običajima pojedinih naroda” (OUM 82). Naša biskupska konferencija nije naredila nijedan konkretan način pružanja mira, ali je “isključila svako grljenje i ljubljenje”. Dopuštenje (indult) udijeljeno neokatekumenima ostavlja im slobodu iskazivanja pomirenja i međusobnim poljupcem.

2.6. Oltar i način primanja pričesti

Opća uredba misala propisuje da “u svetom prostoru Euharistiju treba slaviti na oltaru; izvan toga prostora može se slaviti i na prikladnom stolu” (br.297). Već ustaljen običaj načina slavljenja misne žrtve i primanja pričesti u neokatekumenskim zajednicama “sjedeći oko ukrašena stola u sredini crkve nasuprot posvećenom oltaru u prezbiteriju” moraju napustiti i prihvatiti uobičajen način što ga određuju liturgijske knjige. Za takav prijelaz dopušta im se vrijeme prilagodbe koje ne smije biti duže od dvije godine.

2.7. Raznolikost središnje euharistijske molitve (kanona)

Misal obnovljen prema smjernicama Drugoga vatikanskog sabora predviđa više euharistijskih molitava (kanona, anafora) i predlaže kada je koja prikladnija. Prakticirati isključivo samo jednu, i to najkraću, predstavlja osiromašenje i poremećaj ljestvice vrijednosti u liturgiji. Nikako ne bi smjelo postati pravilo da se koristi isključivo najkraća anafora. Osobito u posebnim skupinama gdje obred euharistijske žrtve traje mnogo duže od uobičajenih slavlja župskih misa. Pravilna izmjena euharistijskih molitava nosi sa sobom nužno potrebnu raznolikost, omogućava intenzivnije i dublje doživljavanje slavljениh otajstava te smanjuje opasnost monotone običnosti.

* * *

Čitajući navedeno pismo uočavamo jasnu potvrdu određene raznolikosti u liturgijskoj praksi u čemu se prepoznaje životvorni poticaj Duha Božjega, ali donosi i opomenu da raznolikost bude usklađena sa življenom vjerom sveopće Crkve, Zaručnice Kristove.